

Türk tekstil sektörünün sorunları ve çözümü üzerine bazı düşünceler

Vedat ÖZYAZGAN¹

Özet

Tekstil sektörü bütün dünyada sanayinin gelişmesinin itici gücü olmuştur. Genellikle bir ülkede sanayileşme ve sanayi toplumu haline gelme, tekstil sektörü ile gerçekleşmiştir. Tekstil sektörü güç kaybetmeye başlayınca, marka yaratarak ve yaratılan bu markanın daha yüksek fiyatlarla satılması sağlanarak zararı en aza indirmek mümkün olmaktadır. Yani bir ülke tekstil sektörünü geride bırakırken dünya çapında modacılar ve marka bırakması gerekmektedir. Bunu en iyi gerçekleştiren ülkeler sırasıyla İngiltere, Fransa ve İtalya'dır. Ülkemizde sağlıklı ve de gerekli bir fizibiliteye dayanmadan yapılan kapasite yatırımları iç ve dış talebi aşmış durumdadır. Bu nedenle iç ve dış piyasa faktörlerinde küçük bir dalgalanma ya da artan rekabet, fiyatları aşağı çekerek sektörü zarara uğratmaktadır. Tekstil sektörü elyafтан başlayarak iplik, dokuma, örme, boya-baskı gibi işlemleri kapsayan emek yoğun bir sektördür. Tekstil sektörümüz 1997 yılında Uzakdoğu'da başlayıp 1998 Ağustos ayında Rusya'ya sıçrayan global krizden oldukça fazla etkilenmiştir. Giderek küreselleşen dünya ekonomisinde rekabet yoğunlaşmış, düşük maliyet, yüksek kalite ve verimlilik gibi faktörler ön plana çıkmıştır. Bu çalışma da tekstil sektöründeki başlıca sorunlar ve genel çözüm önerileri ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Tekstil sektörü, Tekstilin sorunları, Tekstilde AR-GE

Problems of the Turkish textile sector and some thoughts on the solution

Abstract

The textile sector has been driving force in development of the industry all over the world. Generally, the industrialization of a country and becoming an industrial society are significantly depend on the textile industry. As the textile sector has began to lose strength, minimizing the damage can be possible by creating brand and selling them at higher prices. So a country, has to posses world-wide fashion designers and brands before leave in wake of textile industry. United Kingdom, France and Italy achive that perfectly. In our country the capacity investments, which are not based on a healthy and necessary feasibility operation, exceed domestic and foreign demand. For this reason, a small fluctuation in the internal and external market factors, or increased competition, cause lossing in the industry by pulling prices down. The textile sector is a labor-intensive sector, which cover fiber spinning, weaving, knitting and dyeing-printing operations. Textile sector in Turkey has been affected heavily global crisis which starts in Far East in 1997 and leaped in Russia by August. In world economy, the competition has increased with globalization. Suchs as low

¹ Yrd. Doç. Dr. Vedat ÖZYAZGAN, İstanbul Aydın Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Tekstil Mühendisliği, vedatozyazgan@aydin.edu.tr

costs, high quality and productivity factors have been appeared. In this study, problems in textile sector and appropriate solution suggestions have been assessed.

Keywords: *Textile sector, Problems of textile, research and development in textile*

Giriş

Sanayileşme sürecine damgasını vuran sektörlerden biri olan tekstil sektörü, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınmasında önemli roller oynamıştır. Tekstil üretimi önce sanayileşmiş ülkelerde başlamış daha sonrada emek yoğun bir sektör olması sebebiyle gelişmekte olan ülkelere doğru kaymıştır. Tekstil sektörünün geçmişten günümüze, hem üretim hem de ihracat açısından büyük potansiyeli bulunmaktadır. Bu potansiyeli hedef pazarlar ve yenilikçi ürünlerle ileriye götürmek mümkündür. Türk tekstil sektörü teknoloji düzeyi, ekonomik etkinliği ve sosyal etkileşimi itibarıyla ülkenin önde gelen sektörlerinden biridir. Tekstil sektörümüzün ürün kalitesi ve üretim teknolojisi çağdaş dünya standartlarındadır.

Sektör yaygın yan sanayi ağı ile birlikte birçok kişiye istihdam sağlamaktadır. Artık bu sektör ürünlerinin bir marka olması ve bir imaj yaratması gerekmektedir. Tekstil sektörünün bugünkü konumunu daha da güçlendirerek sürdürülebilmesi için, teknoloji çağını iyi takip edebilmesi, bilgi yoğunluğu ve katma değeri yüksek ürünlere yönelmesi gerekmektedir. Bunun içinde ÜR-GE ve AR-GE çalışmalarına önem vermesi, bu çalışmalar için de kaynak ayırması gerekmektedir. Maalesef daha birçok firmamızda hiçbir şekilde ÜR-GE ve AR-GE çalışmaları yapılmamaktadır. Bu çalışmalar angarya olarak görülmektedir. Giderek küreselleşen dünya ekonomisinde rekabet yoğunlaşmış, düşük maliyet, yüksek kalite ve verimlilik gibi faktörler ön plana çıkmıştır. Tekstil sanayi, ileri bilgi toplumu ülkelerde öncelikli sanayiler arasında yer almamaktadır. Bununla birlikte bu ülkeler; tekstil teknolojisi geliştirerek ve üreterek, özel koruma önlemleri alarak ayrıca makul faizli bol kredi imkânları, yüksek eğitim ve öğretim düzeyi ve de araştırma geliştirme çalışmaları ile kendi tekstil sanayilerine yıllardır uygun bir yapı sağlamaktan da geri kalmamışlardır.

Diğer taraftan, tekstil sektörü teknoloji ve girdiler açısından önemli ölçüde diğer sektörlerle bağımlıdır. Makine, kimya, elektrik-elektronik, mekatronik, bilişim, malzeme ve eğitim alanlarıyla etkileşim içinde sağlanabilecek bir teknolojik gelişimin yaratacağı sinerji ile tekstil sektörünün olduğu kadar diğer sektörleri de etkileyeceği kesindir. Toplumla yüksek oranda istihdam sağlayan tekstil sektöründeki gelişmenin, toplumun refahı üzerindeki pozitif etkisi yadsınamaz.

Dünyadaki serbest rekabet ortamında, sektörün rekabetçi olması ancak sektörün teknoloji düzeyinin, ilgili alanlardaki eğitimin ve inovasyon yeteneğinin yükseltilmesi, AR-GE faaliyetlerinin artırılması ve moda-marka yaratılması ile mümkün olacaktır. Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle Avrupa Birliği, Rusya ve Türk Cumhuriyetleri pazarlarına yakın olması ve bu ekonomiler ile gelişen ilişkiler, ülkemizin önündeki en önemli fırsat olarak görülmektedir. (www.dokuipek.com 2011)

Türk tekstil sektörünün gelişimi ve mevcut durumu

Tekstil üretimi, insanoğlunun giyinme ihtiyacı olmasından beri vardır. İlerleyen zamanlarda hızlı bir gelişim gösteren bu üretim kolu bir sanayi dalı haline gelmeye başlamıştır. Küçük birimlerden oluşan bu sektör, zaman içerisinde ihtiyacı karşılamış ve talebe uygun olarak da büyüme göstererek büyük bir sanayi dalı haline gelmiştir. Hızlı bir gelişim süreci içine girmiş olan tekstil sektörü 18.yüzyıl'da siyasi bunalımların ve kapitülasyonların etkisi ile gerilemiştir. Avrupa'da üretimin

makine ile yapılmaya başlanması ve Türk sanayisinin buna ayak uyduramaması nedeniyle sektör Avrupa'dan makine ithal eder duruma gelmiştir. (Aras, 2006)

Türkiye'de tekstil ve hazır giyim sanayinin temelleri Osmanlı İmparatorluğu döneminde atılmıştır. Osmanlı döneminde Saray'ın ve Ordu'nun ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak devlet tarafından kurulan ve özellikle dokuma ve deri sektörlerinde yoğunlaşan Feshane (Defterdar), Basmahane (Bakırköy), Hereke ve Beykoz Fabrikaları doğrudan doğruya birer Kamu işletmesi olarak faaliyet göstermişlerdir. Osmanlı'nın bu mirası Cumhuriyet Türkiye' sine de intikal etmiştir. (http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/tekstil/sonuc3_1.htm) Dokuma konusunda Denizli ve Tokat, ipekli ürünler konusunda da Bursa bölgesinde küçük işletmeler halinde üretim yapılmıştır. 1915 yılında önde gelen 22 kamu sanayi işletmesinin 18'i, 28 anonim şirketin 10'u, 214 özel sektör işyerinin 45'i ve toplam 264 sanayi işyerinin 73'ü bu sanayide faaliyet göstermektedir. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Sümerbank'ın kuruluşu ile birlikte tüm tekstil ve konfeksiyon fabrikaları ve atölyeleri bu kuruluş çatısı altında toplanmıştır. Sümerbank yaptığı yatırımlar ve yetiştirdiği personelle özel sektöre öncülük etmiş Sümerbank'ta oluşan birikimin zaman içinde özel sektöre de aktarılması sağlanmıştır.

1950'li yıllarda başlayan özel sektör yatırımları zaman içinde gelişmiş, zamanla kamunun bu alanda üretici rolü azalmıştır. 1952 yılında sektör üretimi içinde yüzde 28 olan özel sektör payı 1962 yılında yüzde 62'ye, 1990 yılında ise yüzde 90'ın üzerine çıkmıştır. Günümüzde kamunun bu sektörde payı kalmamıştır. Sektörde, 1950'li yıllardan sonra özel sektörün öncülüğünde gelişim başlamış ve 1960'lardan sonra sentetik elyaf üretimine başlanmıştır. Planlı dönemde uygulanan ithal ikamesi politikası ve teşvik tedbirlerinin de katkısıyla 1960-70 yılları arasında sektörde daha ileri teknoloji kullanılmaya ve işlenmiş ürün imal edilmeye başlanmış, 1960-80 yılları arasında önemli bir teknik deneyim kazanılmıştır.

Tekstil sektörüne 1962-1972 döneminde büyük yatırımlar yapılmış ve tekstilin ilerleyen zamanlarda önemli bir sanayi kolu olacağı düşünülmüştür. İlk defa bu tarihlerde tekstil ihracatı başlamıştır. Planlı dönemde yapılan yatırımlar sektörün gelişmesine yardımcı olmakla birlikte, Türk tekstil sektörü yatırım patlamasını 1970 ve 1980'li yıllarda gerçekleştirmiştir. Türkiye 80'li yılların başında daha çok iplik, elyaf, kumaş vb. tekstil mamulleri ihraç ederken, 90'lı yıllarda ihracatta hazır giyim ağırlığı artmıştır. Sektör, 1980-1984 döneminde tekstil ve hazır giyim ihracatına yönelik, 1985-1999 döneminde ise hazır giyim ihracatına yönelik olarak büyümüştür.

1980 yılından sonra uygulanan, serbest piyasa ekonomisine dayalı dışa açılma ve ihracatı teşvik politikaları ile birlikte, özellikle 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren tekstil ve hazır giyim ihracatı önemli oranda artmış ve ihracatın en önemli kalemi haline gelmiştir. 1990'lara gelindiğinde ise toplam ihracat içindeki sektörün payı yüzde 40'a kadar çıkmıştır. 1980'li yılların başında daha çok iplik, elyaf, kumaş gibi tekstil mamulleri ihraç eden Türkiye, 1984 yılından sonra daha fazla hazır giyim mamulü ihraç etmeye başlamış, daha uç ürün olması nedeniyle toplam katma değeri tekstil mamullerinden yüksek olan hazır giyim mamullerinin ihracatı 1990'lı yıllarda artarak devam etmiş ve sektörün üretim, ihracat ve istihdam içinde önemi artmıştır.

Türk tekstil ve hazır giyim sektörü Avrupa Birliği (AB) üyelik sürecinde en hızlı yol alan sektörlerin başında gelmektedir. İhracatının büyük bölümünü tekstilde % 45, hazır giyimde % 74 olmak üzere AB ülkelerine yapmakta ve sektör bu avantajını uyum sürecinde maksimum düzeyde kullanmaktadır. (Biol, 2005) Türk tekstil sektörünün ekonomiye kazandırdığı katma değer ve net döviz gelirinin yanı sıra istihdam konusunda da toplam imalat sanayinin % 28'sini teşkil ederek,

Türkiye'nin en ciddi sosyal problemlerinden olan işsizliğe de kısmi bir çözüm getirmektedir. (KOSGEB, 2004)

Türkiye'nin tekstil ihracatı 2007 yılından 2011 yılı sonuna kadar dalgalı bir seyirle artarak 6,6 milyar dolardan 8 milyar dolara ulaşmıştır. 2009 yılında, diğer tüm sektörlerde olduğu gibi tekstil sektöründe de ihracat kaybı yaşanması ile beraber, 2010 yılında %18,3 oranında artarak 6,5 milyar dolara yükselen ihracat 2011 yılı sonu itibariyle %21,9 artışla 8 milyar dolara ulaşmıştır.

2000'li yılların başında Türkiye genel ihracatında %9,5 pay alan tekstil sektörü yıllar içerisinde bu payını koruyamamış ve 2007 yılında payı %6,2'ye gerilemiştir. 2008 yılında söz konusu pay %5,3'e gerileyerek en düşük seviyesine inmiştir. 2009 yılında tekstil sektörünün payı %5,4 oranına yükselirken, 2010 yılı sonunda %5,7'ye çıkmış ve 2011 yılı sonu itibariyle %5,9 olmuştur. (İTKİB 2012)

Fırsat alanlarımızı değerlendirmemizi sağlayacak güçlü yanlarımız

- Sektörde gelişmiş bir alt yapı ve yeterli deneyime sahip olma,
- Uluslar arası rekabet deneyimi,
- Yeni teknolojilere ve moda uyum sağlayabilme,
- Uluslar arası şartnamelere uyum ve çevre dostu üretim konusundaki deneyim,
- Lojistik, ulaşım ve iletişim konularındaki altyapının sağlamlığı
- Gelişmiş ülkelere göre genç nüfusun yarattığı rekabetçi işgücü maliyetleri,
- Sektörün girişimci ruhu ve yetişmiş işgücü mevcudiyetidir.

Üretim süreçleri, kaynaklar ve girdiler açısından güçlü yanlarımız

- Hammadde ve malzeme zenginliği,
- Ürün ve süreç çeşitliliğindeki zenginlik,
- Esnek ve hızlı üretim, hızlı karar verebilme yeteneği,
- Kişisel talebe yönelik küçük ölçekli işlere yatkınlık,
- Toplam üretimimizin yarısından fazlasının on yaşından genç makine parkıyla gerçekleştiriliyor olması,
- Genç ve eğitilebilir ülke nüfusu olarak sıralanabilir.

Zayıf bulunan ve iyileştirilmesine gerek duyulan yanlarımız

- Öz kaynak yetersizliği, risk sermayesi noksanlığı, işletme sermayesi ve nakit akışı yönetme becerisindeki eksiklikler,
- Yüksek girdi maliyetleri,
- Küresel entegrasyonun ve küresel ağ-yapılara katılımın yetersizliği,
- Marka yaratılamaması,
- Kayıt dışı ekonominin büyüklüğü,
- Teknoloji geliştirme ve AR-GE eksikliği,
- Uluslar arası ve ulusal AR-GE fonlarından yeterince yararlanılamaması,
- Bilişim teknolojilerinin sektördeki uygulamalarının yeterli düzeyde gelişmemiş olması,
- Tekstil makineleri ve tekstil kimyası sanayilerinin zayıf olması,
- Kalite kontrol, süreç otomasyonu ve sanal üretim teknolojilerinin yeterli düzeyde gelişmemiş olması,

- Ülke içi ve dışı benchmarking (*Kıyaslama veya başkalarından öğrenmek anlamları ile ifade edilen benchmarking; bir kuruluşun, kendi sektöründen yada dışından başarılı bir kuruluşu referans alarak performansını mümkün olan tüm şekillerde karşılaştırıp mevcut olan durumdan daha iyisini oluşturmaya çalışmak için geliştirme ve iyileştirme sürecidir ve güçlü bir yönetim aracıdır.*) alışkanlıklarının olmaması,
- Bilgilendirici ve yönlendirici sektörel strateji ve politikaların eksikliği,
- Üniversite-sanayi-meslek kuruluşları arasında diyalog zayıflığı,
- Tekstil ve hazır giyim sanayileri arasında gerekli sinerjinin yaratılamaması,
- Hukuksal altyapı eksikliği ve fikri mülkiyet haklarının korunmasındaki hukuki boşluklar.

AB üyesi, bugünün bilgi toplumu ve de yeni sanayileşmiş ülkeleri, sanayileşmeye tekstil ile başlamışlardır. Zaman içinde tekstil sanayi tekstil makineleri ve tekstil kimyasalları üretimine dönüşmüş, oradan da makine, elektrik-elektronik ve kimya sanayilerinde hızlı büyümeyle gerçek sanayi ülkeleri konumunu almışlardır. Bu anlamda öncelikle tekstil sektörünün eksiklikleri ve sorunları biran önce giderilmeli, sektöre ulusal ve yerel bazda sağlıklı bir yapı kazandırılmalıdır. Tekstil sektörü hem büyümeli hem de güçlenmelidir. Ülkemizin sorunu olan ve henüz aşamadığımız markalaşmayı gerçekleştirebilmek için büyük yatırımlar gerçekleştirmek gerekmektedir. Markalaşmak için belli bir süre karlılığı unutmak ve reklam giderlerine yüksek pay ayırmak gerekmektedir. Tekstilde rakibimiz olan Çin'e karşı bizim sahip olduğumuz birçok avantajda söz konusudur. Örneğin bizim bir iletişim sorunumuz yok iken Çin'in diğer ülkelerle aşamadığı bir iletişim problemi vardır. Türk tekstil sektörü çok esnek ve hızlı çalışarak küçük parti mal yapabilmekte fakat Çin şimdilik sadece büyük parti çalışabilmektedir. (www.butekom.com 2011)

ILO Sektörel Eylem Programı raporuna göre, kota serbestisinin gerçekleşmesinden sonra tüm çalışmalar ve değerlendirmeler, Çin ve Hindistan'ın Pazar paylarını arttıracacağı, AB ve ABD'deki yerel üreticilerin Pazar paylarını azaltacağı yönünde olmaktadır. Çünkü gelişmiş olan ülkelerin maliyet açısından Çin ve Hindistan gibi ülkelerle rekabet avantajı her geçen gün azalmıştır. ILO Sektörel Eylem Programı raporuna göre, ATC (Tekstil ve Hazır Giyim Anlaşması) sonrasında Çin'in toplam tekstil ve hazır giyim ihracatındaki payı %30-50 arasında değişmektedir. Çin'in kota serbestisinden en fazla kazançlı çıkacak ülke olarak değerlendirilmesinin nedeni, kota sisteminden en fazla zarar gören ülke olmasındandır.

Çin, yüksek ticari engeller ile karşı karşıya kalmış bir ülke konumundadır. Ayrıca, bunun yanında Çin, daha fazla katma değer üreten endüstrilere yönelmektedir. Bu süreçte Çin üretim merkezi olarak gelişmemekte aynı zamanda dünya ihracatının yanında, kendi üretiminin büyük bir bölümünü tüketen önemli bir tüketim pazarı olarak ta büyümektedir. AB tekstil ve konfeksiyon sektörü, kota uygulamasına son verilecek kategorilerde sadece katma değeri yüksek orta-üst sınıf ürünlerde iddialı olup, ucuz alt-orta sınıf ürünler, bugün için de ithalat ve kısmen de hariçte işleme ticareti yolu ile temin edilmektedir. Bu nedenle kotaların kalkması AB tekstil ve konfeksiyon sektörünü fazla etkilemeyecektir. (Tarakçıoğlu, Kasım 2004)

ILO Sektörel Eylem Programı raporuna göre, Hindistan da ihracat, kotalarla ve yerel düzenlemelerle engellenmektedir. Ayrıca Hindistan, kendi tekstil ve hazır giyim sektörünü modernize etmek zorundadır. Modernizasyon kaçınılmaz olarak şu anda kullanılmakta olan eski teknolojilerin yerine sermaye yoğun yeni teknolojilerin getirilmesine yol açacaktır. Bu nedenle kota serbestisini takip eden 3-5 yıl içerisinde, tekstil ve hazır giyim endüstrisindeki toplam istihdam sektörün kayıt dışı bölümleri de dâhil olarak, üretim ve ihracat yine de yıllık olarak %10-15

oranında artacaktır. Her durumda Hindistan'ın ihracatının reformlar olmasa bile önemli ölçüde artacağı beklenmektedir. Hindistan, Çin'in koruma önlemleri nedeniyle kaybedeceği pazar payının bir kısmını kapabilmek için faaliyetlerini sürdürmek zorundadır.

Bangladeş, hazır giyim sektöründe istihdam yaratması sorunuyla ve ihracat konusunda kendi ülkesindeki yerel düzenleme engelleri ile uğraşmaktadır. Alt yapılarının zayıf olması, limanlarının az olması, elektrik kesintilerinin fazla olması, aşırı bürokratik engeller, yüksek iletişim maliyetlerinin olması Bangladeş'in gerçek potansiyelini ortaya çıkarma konusunda engellemektedir. ABD pazarındaki payını 2005 yılı itibariyle arttırmış bulunmaktadır. (ILO 2005)

Türkiye, Romanya, Tunus, Fas gibi tekstil ve hazır giyim ihracatçıları kısa dönemde pazar paylarını Çin ve Hindistan'a kaptıracaklardır. Fakat bu kısa süreli bir dalgalanmaya sebep olacaktır. Ayrıca, teslim süresi, tasarım ve pazarlamayı da hesaba katarsak bu ülkelerden AB ve ABD'ye ihracatın kısa bir durgunluk sonrasında devam edeceğini söyleyebiliriz. Kalite unsurunun önemli olmadığı durumlarda Çin ve Hindistan pazarda önemli bir konumda olacaklardır. (Tarakçıoğlu 2005)

Kriz iplik fabrikalarını, baskı fabrikalarını ve hazır giyim atölyelerini vurmuştur. İplik fabrikalarının yarısı kapanmıştır. Finans gücü olan firmalar kurtuluşu Mısır, Sudan, Etiyopya gibi Afrika ülkelerinde veya Türkmenistan, Özbekistan gibi orta Asya ülkelerinde aramışlardır. AB'ye üye olan balkan ülkelerine yatırım yapan firmalar, bu ülkelerde işçiliğin artması üzerine fabrikalarını kapatmışlardır. Gücü olmayan firmaların makinelerinin yenileri Suriye, İran ve Orta Asya'ya müşteri bulamayan makinelerse hurdaya gitmiştir. Bundan sonra büyük üretim kapasitesine sahip boyahanelerin kurulamayacağını söyleyebiliriz. Yapılacak yatırımlar daha çok entegrasyona gitme, eksik makine tamamlama, eskiyen makinelerin daha verimli makinelerle değişimi olacaktır.

Artan küresel rekabet ve Asya kökenli düşük fiyatlı ithalat akışı ile küresel ekonomide meydana gelen dalgalanmalar ve krizler, tekstil ve hazır giyim sanayi üzerindeki baskıyı artırmakta ve değer zincirine yönelik stratejik kararlara hayati önem kazandırmaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye'de değer zincirinde rekabet gücü üzerinde etki oluşturan operasyonlar imalat aşamasından perakendeye doğru kaymakta ve hizmet operasyonlarının stratejik önemi artmaktadır.

Üretim sürecinde teknoloji kullanımını öngören ve AR-GE yatırımlarında bulunarak inovasyonu hedefleyen firmaların rekabet güçlerinin yükseldiği görülmektedir. Aynı şekilde özellikle hazır giyim sektöründe tasarım ve markalaşma değer zincirinde öne çıkan operasyonlar olmaktadır. Perakendenin stratejik karar alma sürecinde katkı ve etkisinin artması lojistik, pazarlama, müşteri ilişkileri gibi hizmetleri rekabet açısından daha da önemli kılmaktadır. (www.kobifinans.com.tr 2011)

Türkiye'de tekstil ve hazır giyim sektörüne yönelik stratejilerin başında değer zincirinde markalaşma sürecine yönelik operasyonların geliştirilmesi gelmektedir. İmalatta artan küresel baskılar nedeniyle özellikle, katma değeri düşük malların rekabet gücü düşmektedir. Bununla birlikte katma değeri yüksek olan, tasarım ve yenilikçi ürünlerin küresel rekabet şansları yükselmektedir.

Avrupa'nın tekstil sektöründeki en büyük handikapı ve bu sektörden çıkmasının sebebi hammaddenin (pamuk/keten/yün) ülkelerinde yetişmemesidir. Sömürgeler 1950'lerden sonra hızla "bağımsızlaşınca" Avrupa'nın, Türkiye gibi gelişen ülkelerle rekabeti zorlaşmıştır. Ülkemizin dünya tekstil sektöründe söz sahibi olmasının en başta gelen sebebi "pamuk üreticisi" olmamızdır.

Bir zamanlar 900 bin ton üretimle dünyanın sayılı üreticilerindendik. Şimdi GAP devreye girdi, ama pamuk üretimimiz 400 bin tonlara düştü.

Otomotiv sektöründe gördüğümüz kurumsallaşma, kalite, sistem, araştırma-geliştirme, yenilikleri takip gibi kavramlar tekstil sektörümüze çok uzaktır. Sektörde Sümerbank efsanesi sona erdirilmiş, köklü sanayici ailelerin kurduğu sektörün lokomotif firmaları kapanmıştır. Profesyonel sanayici diyebileceğimiz kişi ve gruplar “kayıt dışı” ile rekabet edemeyip sektörden çekilmiştir.

Sektöre hâkim olan iş adamı tipi için şunları söyleyebiliriz: 1990-2000 yıllarında mevcut konjoktörü değerlendirip hızla büyüyen “küçük esnaf” tipidir. Gözü karartıp yatırım yapan bu iş adamları, yapıları gereği her yetkiyi kendilerinde toplamışlardır. Çoğu kökleşmemiş/kurumsallaşmamış bu firmalarda çalışan teknik kadro yukarıda saydığımız fabrikalara göre çok zayıftır. Yeni kuşak “patronlar” çokbilmiş (!) insanlarla çalışmak istemiyorlar!

Sektörün geleceğini belirleyecek; gelişimini olumlu veya olumsuz yöne sürükleyecek tek faktör BİLGİDİR. Sektör şu an için bilgiye kapalıdır. Ucuz kumaş üretimi doğal olarak Afrika, Orta Asya’ya ve Uzakdoğu’ya kaymaktadır. Pazarlarda birkaç milyona satılan ürünlerle Çin/Hindistan gibi rakiplerimizle rekabet edemeyiz. Çin’e karşı avantajımız olan pazara yakınlık, küçük partileri hızla teslim etmek, pahalı mal üretmek gibi avantajlarımızı kaybetmekteyiz. 2009 yılında AB ülkelerine yaptığımız ihracat hem adet, hem fiyat olarak düşmüştür. Rakibimiz Çin’in ihracatı adet olarak düşmüş, ama fiyat olarak yükselmiştir.

Şimdi AB’deki tekstil üreticileri hammaddesi ülke dışından gelen, çok su tüketen, çevreyi kirleten, boya ve terbiye tesislerini 80’li yıllarda bizim gibi bu sektöre girmeye meraklı ülkelere sudan ucuz sattılar. Sattılar, ama birkaç şeyi kendilerinde bıraktılar. Kendilerinde bıraktıkları; sentetik iplikler, ince pamuklu dokumalar, dokusuz yüzeyler ve teknik tekstilleri, tekstil makine sanayini. Geçen yıllarda sentetik iplik ve pamuklu dokuma üretiminde Uzakdoğu öne çıktı. Hindistan boyada, tekstil sektörüne sonradan giren Güney Kore ve Tayvan makine üretiminde söz sahibi olmuştur. Dokuma makineleri konusunda Japonya önde gelen üretici olma özelliğini korumaktadır.

Günümüze gelirsek bizim tekstil ihracatımız 20-25 milyar dolar civarında gezerken, bize “tekstil öldü, boş verin” denilirken, AB’nin ihracatı 150-200 milyar dolar civarındadır. Sadece İtalya’nın tekstil ihracatı tekstil makineleri dâhil 60 milyar dolardır. Avrupa’nın bu büyük ihracatı makine satışları, teknik tekstiller ve nano teknolojilerde üretilmiş ürünlerden oluşmaktadır.

Sektörün çoğunluğu bilgi isteyen, bilgili teknik insanların söz sahibi olması gereken yeni teknolojilerden uzak durur ve müşterilerin verdiği reçeteleri uygularsa, basic kumaş üreticileri iyice küçülecek, kapanacak veya ucuz işçiliğin olduğu ülkelere taşınacaktır. Sadece AR-GE, ÜR-GE yapan, TÜBİTAK ve üniversitelerle araştırma yapan, nispeten markalaşan firmalar, devletin kısmen destek vermesiyle teknik tekstil, nonwoven, nano teknolojiler konusunda yatırım yapan yabancı sermayeyle ortak şirketler, kurumsallaşmış, araştırmacı şirketler, Anadolu’nun çeşitli yörelerinde Avrupa’ya ucuz mal yapan az sayıda fabrika ayakta kalacaktır.

Devletin özel teşvik planı ile klasik tekstil ürünlerinin yerine teknik tekstiller geliştirilir, nano teknolojiyle üretim yapan firmalar desteklenir, firmalarımız kurumsallaşmalarını hızlandırır, firma sahipleri bilgili yöneticileriyle yetkilerini paylaşıyor, AR-GE ve ÜR-GE çalışmalarını hız kazanır, İstanbul’u dünyanın önde gelen moda merkezlerinden biri haline getirip, modacılarımızın dünyanın her tarafında defileler düzenleyip, stilistlerimiz dünyaya yayılarak sektörümüz dünya tekstil pazarındaki payını daha yukarılara taşıyabilir. (www.dtm.gov.tr 2011)

Tekstil sektörünün başlıca sorunları

- ✓ Tekstil sektöründe vizyon ve strateji eksikliği vardır. Bu nedenle, sektördeki birçok işletme gelecekte çalışmalarını hangi yöne çevireceği konusunda kararsızdır. Bu durum, tekstil sektörünü gelecekte sorunlarla karşı karşıya bırakacaktır. Strateji belirleme konusunda işletmelere devletin, ticaret sanayi odalarının, üniversitelerin, ihracatçı birliklerinin ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının yardımı ve katkısı gereklidir. Dünyadaki gelişmelere göre, izlenecek stratejiler tespit edilmeli, hedef ve stratejiler sektöre aktarılmalıdır.
- ✓ Bilinçsiz yapılan yatırımlar özellikle 1995 yılından sonra devlet yatırım teşviklerinin çarpıklığı ile birlikte tekstil sektöründe kapasite fazlalığına yol açmıştır.
- ✓ Yatırımların büyük çoğunluğunun yüksek faizli ve kısa vadeli borçlanma şeklinde yönlendirilmesi işletmelerin mali yapılarını daha da bozmuştur.
- ✓ Kriz dönemlerinde plansız davranılarak yatırıma devam edilmesi sektörün genel yapısına zarar vermiştir.
- ✓ Sektördeki firmaların büyük çoğunluğunun KOBİ'lerden oluşuyor olması işletmelerin bozuk finansal yapılarının temel nedenini oluşturmaktadır.
- ✓ Öz kaynak yetersizliği ve Uzakdoğu rekabeti sektörü olumsuz etkilemektedir.
- ✓ Tekstil ürünleri ithalatının, yeterli yerli üretim ve aşırı kapasite fazlalığı olmasına rağmen büyük boyutlarda yapıyor olması, özellikle hazır giyim sektörünün ihracat şansını azaltmaktadır.
- ✓ Sektörde ciddi bir Pazar problemi yaşanmaktadır. Dünyada tekstil ve hazır giyim arzının artacağı ve hatta talepten fazla olacağı dikkate alınarak mal satabilmenin zorlaşacağı, pazarlamanın öneminin daha da artacağı sektör için sorun olarak mutlaka değerlendirilmelidir.
- ✓ Tekstil makinelerinin büyük oranda gelişmiş ülkeler tarafından üretiliyor olması ve tekstil üretiminde teknolojinin her geçen gün daha da yenilenerek üretim maliyeti içinde işçilik maliyetlerinin düşüyor olması ve miktar kısıtlamaları avantajının etkisiyle gelişmiş ülkelerin ciddi boyutlarda tekstil üretimi ve ihracatı devam etmektedir.
- ✓ Gelişmiş ülkelerin tekstil üretimi ve ticaretindeki etkinliği devam etmekte iken hazır giyim üretim ve ihracatı azalmakta, ithalat ise hızla artmaya devam etmektedir. Bu durum yapılabilecek olan yeni düzenlemelerle ülkemiz lehine çevrilebilecektir.
- ✓ Kaliteli üretim için gerekli olan işgücü verimliliği Türkiye' de son derece düşüktür.
- ✓ Toplam tekstil ürünleri ihracatımızın 2/3' ü tekstil makineleri ithalatı için döviz olarak yurtdışına geri ödenmektedir. Teknoloji üretmeyen bir ülke olduğumuz bu bağlamda asla unutulmamalıdır.
- ✓ Çin tekstilinin aşırı, acımasız ve haksız rekabeti çok önemli bir sorundur. Özellikle temel ve standart tekstil ürünlerinde Çin firmaları ile rekabet etmek mümkün değildir. Gerekli önlemler alınmaz ise, birçok işletme kapanacaktır.
- ✓ Yurt dışındaki rakiplere göre, enerji, doğal gaz, işçilik, vergi, sigorta gibi temel girdiler ülkemizde oldukça yüksektir. Dünya fiyatları seviyesine çekilmelidir.
- ✓ Diğer ihracatçılar gibi tekstilciler de kur riski ile karşı karşıyadır.
- ✓ Sağlıklı bir sektör envanteri çıkarılmalıdır.
- ✓ Tekstil, hazır giyim ve hazır giyim sektörünün en önemli sorunlarından birisi de kayıt dışılıktır. Kayıt dışı çalışan tekstil işletmeleri, rekabet ortamının bozulmasına, makine parkının bilinmemesine, istihdam bilgilerinin yetersizliğine neden olmaktadır. Yetersiz bilgiler, geleceğe ilişkin doğru tahminler yapılmasına imkân vermemektedir.

- ✓ Ülkemizde işsizlik çok ciddi boyutlarda olmasına karşın, tekstil sektöründe nitelikli eleman yetersizliği söz konusudur. Bu sektörde de üniversite sanayi işbirliği gerçekleştirilememektedir.
- ✓ Sektörün sorunu, tasarım yapamamak, marka olamamak ve moda yaratamamaktır.
- ✓ Tekstil şirketleri bir araya gelip sorunlarını ilgililere iletmemekte ve birlikte hareket edememektedirler. Bilindiği gibi, ortaya konulamayan veya birlikte dile getirilemeyen sorunlar, ilgili kurumlar tarafından dikkate alınmamaktadır.
- ✓ Sektördeki firmalar arasında dayanışma yoktur, aynı müşterileri karşısında anlamsız bir rekabet söz konusudur.
- ✓ Tekstil firmaları çalışanlarına gereken yatırımı yapmamaktadır. (www.tubitak.gov.tr 2011)
- ✓ Tekstilde AR-GE yatırımları yeterince yapılmamaktadır.
- ✓ Küreselleşme olgusunun ve küresel etkileşimin etkilerinin, bilgi ve teknoloji üreten, bunu kullanan-satın alan toplumlar arasındaki gelişmişlik ve refah farkının artacağı bir dünyada Türk tekstil sektörünün vizyonu; katma değeri yüksek, yenilikçi, rekabetçi ve teknoloji içeren ürün ve hizmet sunumları ile dünya ticaretindeki payını ve toplumsal refahı artırmaktır.
- ✓ Özellikle dünyada son yıllarda önem kazanan küreselleşme, dünyanın tek bir pazara dönüşmesi, AB ile Gümrük Birliğine girilmesi gibi önemli gelişmeler yüzünden, bu sorunlar gittikçe Kobi'lerimize ağır gelmeye başlamış; dış pazarlara açılma aşamasında, Kobi'lere devletin ve diğer ilgili kurumların yardımlarını zorunlu hale getirmiştir. Kobi'lerin Türkiye'nin gelişmesine katkılarının sağlanabilmesi için, temel yönetim sorunlarının çözülmesi gerekmektedir.
- ✓ İşletme yöneticilerinin finansal bilgi sorunu, müşterilerde aranacak niteliklerin iyi tespit edilememesi, kredili satışlarda üstlenilecek riskin iyi değerlendirilememesi ve etkin bir tahsilât politikasının izlenememesi gibi olumsuzluklarla karşılaşmaktadır.
- ✓ Kobi'lerde finansmanla ilgili bölüm eksikliği, farklı finansman alternatiflerinin araştırılması, işletme için gerekli bir takım finansal kararlar alınması, uygulanması ve etkin finansal düzenlemelere gidilmesi imkanı ortadan kalkmaktadır. (www.itkib.gov.tr 2011)

Gelecek hedeflerimiz ve genel çözüm önerilerimiz

- İlgili kurum ve kuruluşların, Tekstil Fakülteleri ve Araştırma Merkezlerine katkıda bulunmalarını sağlamak,
- Öncelikle sağlıklı bir sektör envanteri çıkarılmalı ve sorunlar masaya yatırılmalıdır.
- Bu endüstriye ilişkin kısa, orta ve uzun vadeli hedefler belirlenmeli, vizyon oluşturulmalı ve dünyadaki gelişmelere göre izlenecek stratejiler tespit edilmelidir.
- Belirlenen hedef ve stratejiler sektör bünyesindeki firmalara anlatılmalıdır.
- Ar-Ge ve eğitim yatırımları en üst düzeyde yapılmalıdır.
- Küresel rekabet gücü sağlayan uygulamaların ve tekstil teknolojilerinin araştırılması, uyarlanması ve kullanımı; sektörel ve sektörler arası bilgi alış verişi ağının ve işbirliklerinin güçlendirilmesini sağlamak,
- Küresel eğilimler ve itici güçler doğrultusunda moda/marka ve dağıtım kanalları oluşturmak,
- Tekstil sektörünün kayıt altına alınabilmesi için vergi oranları düşürülmeli, denetimler yoğunlaştırılmalı ve kapsamlı bir vergi reformu yapılmalıdır.
- Fiyatı devlet tarafından belirlenen ve sanayide kullanılan enerji giderleri dünya fiyatları seviyesine çekilmelidir.

- Pazar çeşitlendirilmesi amacıyla yeni yöntemler benimsenmeli ve hedef pazarlara ilişkin belirli program yapılmalıdır.
- Hammaddenin sanayiye dünya fiyatlarıyla ulaştırılması sağlanmalıdır.
- Tekstil hammaddesi ürünlerinde zorunlu standartların uygulanabilmesi gerekmektedir.
- Dünya pazarlarında rekabet edebilmek için kalite oluşturulmalı ve sürekliliği sağlanmalıdır.
- Belirli ürünler konusunda en yüksek teknolojik düzeyde uzmanlaşan küçük ve orta büyüklükteki işletmelere önem kazandırılmalıdır.
- Yüksek derecede kalite isteyen mamullerle teknik tekstil ürünleri üretimlerine ağırlık verilmelidir. Bütün bu çözümler paketinin yanı sıra Türk tekstili kendine özgü tasarımı, kalite, verimlilik, pazarlama ve dağıtım yeteneklerini de daha da geliştirerek yoluna devam etmelidir.
- Çok amaçlı-işlevli akıllı ve katma değeri yüksek ürünlerin ve yeniliklerin sunumunu, çevreyi koruyarak ve yüksek teknoloji kullanımını artırarak sağlamak.
- Tekstil sektörümüzün orta vadede özgün tasarım, kalite, verimlilik, pazarlama ve dağıtım yeteneklerinin geliştirilmesine, üst sınıf moda ve yönelik ürünlerin ve teknik tekstillerin üretimine; uzun vadede ise akıllı ve çok işlevli tekstil ürünlerinin araştırılmasına, geliştirilmesine ve üretimine önem verilmelidir.
- Tekstil sektörü, geliştireceği uzun dönemli stratejilerle teknoloji düzeyini yükselterek, orta ve uzun vadede Asya ve Afrika rekabeti karşısında kaybedilmesi olası olan “sıradan giysi ve tekstil ürünleri (commodity textiles)” üretimi yerine, “teknik tekstiller” ve “çok işlevli, akıllı tekstiller” olarak tanımlanan bilgi, “know-how” ve yenilik yoğun, yüksek katma değerli ürünlerin geliştirilmesine ve dünya pazarlarına sürümüne yönelmelidir.
- Tekstil terbiyesinde enerji tasarrufu sağlayan / çevre-dostu teknolojilerin kullanılmasına yönelinmelidir.
- Tekstilde her türlü veri ve bilgi akışının elektronik ortamda gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.
- Tekstil terbiyesinde kullanılan kimyasalların çevrede yarattığı etkiler nedeniyle dünyada, daha az zararlı terbiye yöntemleri (biyolojik terbiye yöntemleri, plazma ve iyon implantasyonu ve ultrasonik terbiye yöntemleri) geliştirilmektedir. Çevreye zararlı üretim yöntemleri kullanılarak üretilen ürünlere dünya pazarlarında getirilen sınırlamalardan etkilenmemek için, tekstil sektörümüzün bu alternatif terbiye yöntemlerine yönelmesi ve bunlarla ilgili teknolojileri geliştirerek kullanması öncelikli görülmektedir.
- Ayrıca, üretim tesislerindeki atık suların arıtımı ve terbiye maddelerinin geri kazanılması, enerji tasarrufu sağlayan yöntemlerin (ısı pompalı kojenerasyon vb.) kullanılması, çevreyi korumanın yanı sıra üretim maliyetlerini de düşüreceğinden, ülkemiz tekstil sektörünün önemle üzerinde durması gereken teknolojik faaliyet konularıdır. (www.tekstilisveren.org.tr 2011)

Sonuç

1 Ocak 2005 tarihinden itibaren tekstil ve hazır giyim sektörü, daha önce karşılaşmadığı bir rekabet ortamına girmiştir. Kotaların 2004 yılı sonunda tamamen kalkmasıyla birlikte, en önemli bir pazar olan Avrupa Birliği’nde rakip ülkelerle daha yoğun rekabet yaşamaktadır. Türk tekstil sektörü rakip ülkelerin düşük maliyetleri ve devlet desteğine dayalı rekabeti karşısında, dezavantajlı bir konuma sahiptir.

Bu nedenle Türk tekstil sektörü her şeyden önce verimlilik bazında yüksek ürünlerle rekabet edebilmelidir. Gerek AB, gerekse ABD pazarında daha da yoğunlaşacak bir rekabet ortamıyla karşılaşılacağından, yurt içi piyasada firmaların ne derece etkin oldukları belirlenerek performansları artırılmalıdır. Türkiye’de tekstil sektöründe gündemde olan sorunlar daha çok nitelikli ve eğitimli işgücü eksikliği ile makine teçhizatlarının AB standartlarına uygun olmaması olarak özetlenebilir.

AB hibelerinden tekstil sektörünün en yüksek payı alabilmesini sağlamak için ilk olarak mevzuata ve amaca uygun projeler üreterek gerekli alt yapı oluşturulmalıdır. Bunun için; ekipman ve makine tedariki sağlamada gerekli yatırımların yapılmasına vesile olacak projeler üretmek esas olacaktır. Maddi olmayan yatırımlar alanında; daha çok eğitim programları düzenlemek ve bu konuda KOBİ’lere danışmanlık hizmeti vermek yer alır. Örneğin kalitenin geliştirilmesi ve yeni ürünlerin üretimi (ürün çeşitliğinin artırılması) için çalışmalar (deneme üretimi, ölçüm, değerlendirme, danışmanlık, eğitim) yapılması proje hazırlanması aşamasında verim sağlayacaktır. Ayrıca sanayide çeşitli kademelerde çalışan elemanlara kurs, seminer, konferans şeklinde eğitim hizmetleri verilen projeler yapılabilir. Tekstilde üretim kapasitesini artırmaya yönelik çalışmalara hız verilmeli, oluşturulan üretim kapasitesinin kalite ve verimliliğini yükseltmek amaçlı girişimler olmalıdır.

Elimizdeki mevcut işletmemizi iyileştirmeye yönelik yenileme ve iyileştirme işlemlerini içeren projeler geliştirilebilir. Tekstil sektörü için önemli olduğu düşünülen problemler AR-GE projesi haline getirilerek daha kapsamlı bir şekilde araştırılabilir. Bu şekilde oluşan proje konularının üniversitelerde yüksek lisans ve doktora tez konuları olarak ele alınmaları teşvik edilerek sektör genelinde bir faydalanma sağlayacak projeler ortaya çıkartılabilir. İşletme laboratuvarlarında rutin ölçme (test ve analiz) çalışmaları yapılarak hatalı üretimlerde hata kaynak ya da kaynaklarının tespiti önem taşıyacaktır. Bu işe, sağlıklı ve güvenilir ölçmenin yanında, bulunan sonuçların doğru değerlendirilmesi ve sektör lehinde kullanılması açısından son derece faydalı olacak projeler kapsamına girecektir. İşletmede mevcut uzman kadrosuna ve merkez bünyesinde sürekli olarak istihdam edilecek uzman ve uzman yardımcılara ilaveten, sanayide uzun yıllar çalıştıktan sonra emekli olmuş başarılı yönetici ve teknik elemanlardan oluşacak bir uzman ekibin projeye katkısı da faydalı olacaktır.

Devletin tekstil ve hazır giyim sektörü ile ilgilenmesi ve belirli avantajları sağlaması gerekmektedir. Tekstil ve hazır giyim alanında çok iyi bir yere sahip olan Türkiye’nin bu yerini kaybetmemesi gerekmektedir. Devletin tekstil sektörünü eskisi gibi ağırlık vermediğini görmekteyiz. Devlet, sektör kuruluşları ve firmalar, İstanbul gibi büyük bir şehri “Moda Merkezi”ne dönüştürmesi, dünya çapındaki modacı ve tasarımcıların ülke dışından istihdam edilmesi ve yerli tasarımcıların yetiştirilmesi, markalaşmaya ağırlık verilmesi, dünya çapında büyük mağazalar zincirlerinin oluşturulması ve mevcut ortaklık kurulması gibi stratejiler geliştirilmelidir.

Tekstil ürünlerinin kalitesini artırmaya yönelik “ürün kalitesini geliştirme laboratuvarları” gibi laboratuvarlara sahip işletme kurmaya kaynak ve destek sağlayacak projeler yürütülmelidir. Üretilen ürünün markalaşmasını sağlayacak projeler mutlaka desteklenmelidir. Marka yaratmaya yardımcı olacak nitelikli elemanların yetişmesi için üniversiteler ile işbirliği kurularak bu kapsamda projeler üretilmelidir.

Sektörümüz bilgiye, ÜR-GE’ ye ve AR-GE’ ye gerekli yatırımı yoğun olarak yapmalıdır. İşverenlerimizin tüm yetkiyi ellerinde tutmaktansa konusunda uzman kişilere yetkilerini dağıtmaları

kendi yararlarına olacaktır. Bu şekilde kendileri de firmalarının ileriye atılım yapabilmesi için gerekli konulara yoğunlaşabileceklerdir. Firmalarımız kesinlikle çalışanlarına gerekli eğitimi vererek firmalarının vizyonunu ileriye taşıyabilirler. Sektörümüzdeki çoğu firma KOSGEB ve TÜBİTAK gibi kurumların hibelerini bilmemektedir. Bunun için üniversitelerimizle daha çok etkileşime girmelidirler.

KAYNAKLAR

- 1) Birol EFE, “2005 Sonrasında Türk Tekstil & Hazır Giyim Sektörü Rekabet Gücünü Nasıl Koruyacak?”, *AR & GE Bülten*, Araştırma ve Meslekleri Geliştirme Müdürlüğü, İzmir Ticaret Odası Yayını, Mart, 2005, s. 8.)
- 2) KOSGEB, *Kobi Ekonomisi, (Tekstilde 2005 Stratejisi ve KOBİ'ler için Öneriler)*, Ankara, Mart, 2004, s. 2.
- 3) İTKİB Genel Sekreterliği, Ar-Ge ve Mevzuat Şubesi, Ocak 2012
- 4) Aras, G.,2006, “Avrupa Birliği ve Dünya Pazarlarına Uyum Açısından Türk Tekstil ve
- 5) Konfeksiyon Sektörünün Rekabet Yeteneği”, Mart Matbaası, İstanbul, s.59.
- 6) Tarakçıoğlu, I. Kasım 2004, “Tekstil Sanayii Gelecekte Nerede Üretecek?”,
- 7) <http://www.tekstilisveren.org.tr/dergi/2004/Kasim/arastirma/html>
- 8) ILO, Sektörel Eylem Programı, MFA Sonrası Dönemde Tekstil ve Hazırgiyim
- 9) Sektöründe Adil Bir Küreselleşme Ortamının Sağlanması- Cenevre 2005 Raporu-syf.13
- 10) Tarakçıoğlu, I., AB Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sanayini Harcıyor mu ?,
- 11) <http://www.tekstilisveren.org.tr/dergi>
- 12) www.dokuipek.com, (27.09.2011)
- 13) www.butekom.com, (27.09.2011)
- 14) www.kobifinans.com.tr, (30.10.2011)
- 15) www.tekstilisveren.org.tr, (03.11.2011)
- 16) www.dtm.gov.tr, (03.11.2011)
- 17) www.tubitak.gov.tr, (20.11.2011)
- 18) www.itkib.gov.tr, (20.11.2011)
- 19) http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/tekstil/sonuc3_1.htm, (16.02.2012)

ABMYO Dergisi'nde Yayınlanacak Makaleler İçin Yazım Kuralları

Dergide yayımlanan makaleler yazı işlerinin izni olmaksızın başka hiç bir yerde yayımlanamaz veya bildiri olarak sunulamaz. Kısmen veya tamamen yayımlanan makaleler kaynak gösterilmeden hiçbir yerde kullanılamaz. Dergiye gönderilen makalelerin içerikleri özgün, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır. Makaledeki yazarlar isim sırası konusunda fikir birliğine sahip olmalıdır.

1. Makale Türleri

Makaleler İki grupta değerlendirilecektir:

Dergiye gönderilen makaleler aşağıdaki özellikleri taşıyan çalışmalar olmalıdır:

- Özgün araştırmalarla ilgili çalışmalar,
- Uygulama örneklerini bilimsel bir yaklaşımla anlatan çalışmalar,
- Belirli bir konuda, önemli gelişmeleri değerlendirip eksiklikleri ortaya koyan derleme çalışmaları,
- Tez çalışmasından elde edilen sonuçların bilimsel tutarlılığı olan bir bölümünden ya da tümünden yararlanılarak hazırlanmış, doktora öğrencisinin ve tez danışmanının ortak yazar olarak yer aldığı bilimsel makaleler.

ABMYO Dergisi'nde yayımlanan makaleler yayın tarihinden itibaren derginin bir sonraki sayısına kadar tartışmaya açık olacaktır. Makaleler için yapılan eleştiriler dergide yayımlanacaktır.

Makaleler en fazla 12 sayfa olmalıdır. Makaleler en az Word 6.0/95 formatında diskette veya CD'de teslim edilmeli ya da ABMYO Dergisi elektronik posta adresine gönderilmelidir. Orijinal olarak hazırlanmış makaleler % 20 oranında küçültülerek basılacaktır, bu nedenle şekil ve tablolar bu durum göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. **ABMYO** Dergisi siyah beyaz basıldığından gönderilen makaledeki resim, fotoğraf, şekil ya da grafikler renkli olmamalıdır.

2. Sayfa Düzeni

Sayfa boyutu A4 kağıt boyutunda olmalı, sayfa yapısında sağdan ve soldan 2 cm; üstten 2.5 cm; alttan da 3 cm boşluk bırakılmış olmalıdır. Metin, sağ ve sola dayalı (justify), tek aralık olarak yazılmalı, paragraflar arasında bir satır boşluk bırakılmalıdır. Başlık, şekil adı, tablo adı gibi formatı belirtilmiş yazılar dışında kalan metin Times New Roman yazı karakterinde 12 punto ile yazılmalıdır.